

Ольга Володимирівна Вороновська

Сучасна українська опера: від жанрових традицій до новітніх експериментів

УДК 782:[7.08-028.78+7.08-028.77](477)(045)
DOI <https://doi.org/10.24195/artstudies.2025-1.12>

Ольга Володимирівна Вороновська
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри музичного мистецтва
та хореографії
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
ORCID: 0000-0001-7181-996X

У статті розглядається трансформація сучасної української опери в контексті її еволюції від класичних жанрових форм до сучасних експериментальних утілень. Мета роботи – виявити та проаналізувати унікальні жанрові-стильові концепції української опери XXI століття, а також визначити типологічні особливості кожного оперного жанру. Методологія дослідження ґрунтується на поєднанні жанрово-стильового методу, що зумовлює аналіз вибраних творів з метою визначення загальних тенденцій розвитку сучасної української опери та компаративного методу, що дає змогу порівнювати твори одного жанру з метою узагальнення його типологічних рис. Уперше в українському музикознавстві проведено комплексне дослідження жанрового різноманіття української опери XXI століття, яке дало змогу виявити нові тенденції та напрями розвитку, а також визначити місце української опери в контексті світової музичної культури.

Систематизовано видатні сучасні українські опери відповідно до жанрово-стильових особливостей. У системі координат академічної опери впорядковано оперні твори відповідно до сюжетного складника: історичні опери, фантастичні та казкові твори, опери з містичними сюжетами, ліричні та лірико-побутові опери. Визначено спільні риси для жанрів мюзиклу та рок-опери як невід'ємного складника музично-театральної реальності українського мистецтва сучасності. Досліджено характерні риси інноваційної опери, як-от: імпровізаційність, універсальність перформерів, тісний зв'язок з візуальним складником, використання електронної музики та «препарованих» інструментів. Окреслено етапи розвитку й типологічні риси сучасного жанру опери для дітей в Україні.

Зроблено висновок, що активні експерименти із жанрами, поєднання традиційної української музики з елементами інших культур, використання сучасних технологій свідчать про динамічний розвиток української опери. Опера стає не лише мистецьким явищем, а й важливим інструментом національної ідентифікації та формування громадянської свідомості.

Ключові слова: опера, сучасна опера, українське оперне мистецтво, оперний жанр, інноваційна опера, дитяча опера.

Постановка проблеми. Сучасна українська опера – це невід'ємна частина нашої національної ідентичності, яка активно трансформується в умовах глобалізації. Твори українських композиторів органічно вписалися в контекст західно-європейської та американської музики, проте їхнє українське коріння часто залишається недооціненим. Дослідження жанрового різноманіття сучасної української опери XXI століття дасть змогу не лише визначити її місце у світовій музичній палітрі, а й проаналізувати, як вона впливає на формування сучасних музичних трендів.

Становлення української опери на початку XXI століття характеризується яскравим жанровим експериментуванням. Частина авторів є послідовником розвитку класичної лінії жанру, але зростає кількість митців, які бачать майбутнє опери лише в метаморфозах відповідно до реалій сучасності. Молоді композитори активно інтегрують елементи сучасного мистецтва, джазу, року та електронної музики в традиційну оперну тканину. Це призводить до появи нових, гібридних жанрів, які стирають межі між високим і масовим мистецтвом. Водночас композитори старшого покоління продовжують розвивати авторські стилі, поглиблюючи діалог між класичною традицією та сучасністю.

Аналіз основних досліджень. Наукові дослідження, присвячені оперному мистецтву, вражають своїм різноманіттям та глибиною. Сучасні науковці вивчають феномен опери з різних боків: синтетичність і дуалістичність розвитку опери (Сакало, 2002; Драч, 2013; Погребняк, 2014; Черкашина-Губаренко, 2015), інтегративні аспекти взаємодії опери з іншими музичними жанрами та видами мистецтва (Berehova & Volkov, 2020), оперний жанр як семіотичний об'єкт (Іваницька, 2008; Сунь Сіжань, 2023), опера як соціально-психологічне явище (Кияновська, 2010; Ло Шунькай & Вороновська, 2024), стильові та інтерпретаційні стратегії сучасної опери (Соломонова, 2021; Лю Шитін, 2021), емерджентні властивості оперного жанру в сучасному музичному контексті (Putiatytska & Sakalo, 2024). Значна кількість музикознавчих робіт зосереджується на окремих оперних жанрах та конкретних операх (Мозгальова, 2011; Манько, 2012; Кузьміна, 2019; Романець, 2020), на творчості оперних співаків (Лі Чжічао, 2023) та оперний режисурі (Вовкун, 2020). Також на сьогоднішній день добре вивчено й висвітлено в науковій літературі проблематику, пов'язану з музично-театральним текстом опери та її виконавськими аспектами (Кулієва, 2020; Чень Сяо, 2021 та ін.).

Окрему увагу привертає сучасна галузь досліджень, яка вивчає розвиток оперного мистецтва в контексті української художньої культури. Внесок у цей напрям зробила О. Изваріна (2013), присвятивши свою дисертацію вивченню українського оперного мистецтва в історичному аспекті (від 60-х років XIX ст. до першої третини XX століття). Сучасній українській оперній режисурі також присвячено чимало робіт (Вовкун, 2020). Проте комплексного дослідження жанрової еволюції української опери XXI століття в українському музикознавстві ще не здійснено.

Мета статті – комплексне дослідження та аналіз жанрових-стильових концепцій української опери XXI століття, що поєднує в собі традиційні жанрові форми з новаторськими експериментами, та визначення типологічних особливостей кожного оперного жанру.

Методологія дослідження оснований на поєднанні жанрово-стильового методу, що зумовлює аналіз вибраних творів з метою визначення загальних тенденцій розвитку сучасної української опери та компаративного методу, що дає змогу порівнювати твори одного жанру з метою узагальнення його типологічних рис.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи творчість українських сучасних оперних композиторів, можна окреслити окремі глобальні сфери розвитку музично-театральних жанрів, що мають ознаки опери, а саме: звернення композиторів до традиційної жанрової форми опери; повне переосмислення традиційних оперних жанрів; наближення «високого» оперного жанру до маскультури; активний розвиток жанру сучасних дитячих опер. Зупинимось на розгляді кожної жанрової сфери сучасних українських опер окремо.

Оновлення традиційних жанрів оперного мистецтва відбувається сьогодні завдяки новим підходам до оперної драми, сміливим використанням авангардних засобів виразності, шляхом утілення нових тем, залучення нетрадиційних літературних джерел, звернення до архаїчних пластів фольклору тощо.

Сучасна українська оперна сцена багата на імена композиторів, які, шануючи традиційні жанрові форми, водночас не бояться експериментувати та впроваджувати новітні музичні ідеї. Їх творчість, що розпочалася в другій половині XX століття, актуальна й сьогодні, демонструє органічне поєднання класичної спадщини та сучасного мистецького бачення. Серед українських опер XXI ст. з історичними сюжетами варто згадати такі: «Данило Галицький» М. Волинського (2009, є тільки в концертній версії), «Бояриня» В. Кирейка (прем'єра відбулася в 2008 р. на сцені Національної опери України в концертному виконанні). До опер з фантастичними та казковими сюжетами належать «Снігова королева» В. Власова (поставлена

силами Одеської оперної студії), «Лісова пісня» М. Волинського (прем'єра відбулася на фестивалі камерної опери в Кам'янці-Подільському), «Різдвяна коліскова» М. Чембержі (2001).

Не оминають сучасні композитори ліричних та побутових сюжетів. Тут варто згадати опери «Гранатовий браслет» та «Білі троянди» В. Власова, «Ромео і Джульєтта» І. Гайденка, «Катерина» (2022) О. Родіна. Вагомою культурною сенсацією стала постановка у 2022 році містичної лірико-комічної опери «Страшна помста» титана композиторського письма Є. Станковича.

Близькі українським оперним митцям і твори з біблійними сюжетами. До них належать: «Вигнання з раю» А. Бондаренка (2002), «Адам та Єва» Ю. Грицун (2003) «Мойсей» М. Скорика (2000), «Одержима» М. Волинського, опера-апокриф «Іуда і Магдалина» А. Щетинського.

Значною подією останніх років стала яскрава постановка сімейної опери «Лис Микита» (2020) І. Небесного, з якою успішно гастролюють наразі театрами України (Львівський, Дніпровський оперні театри).

Сучасна опера – це поле для сміливих експериментів та новаторських пошуків. На зламі тисячоліть цей жанр з тисячолітньою історією переживає настільки бурхливу еволюцію, що іноді її важко впізнати. Від звичних форм вона віддаляється двома шляхами: одні композитори прагнуть до синтезу, поєднуючи оперу з іншими мистецтвами, створюючи щось на кшталт «мистецького гібриду», інші ж, навпаки, шукають індивідуальний, ні на кого не схожий стиль, прагнучи стати новаторами та відкрити власну сторінку в історії опери.

Дослідження експериментальної опери неможливе без згадки про Nova Opera, де молоді українські митці об'єдналися для створення новаторських синтетичних жанрів, як-от опера-реквієм, опера-цирк, сон-опера та інші. Засновником формації став режисер Влад Троїцький. Тісна співпраця Nova Opera з композиторським дуєтом Романа Григоріва та Іллі Разумейка, композиторами Андрієм Мерхелем, Сергієм Вілкою принесла їм широке визнання та стала поштовхом до нових творчих колаборацій. Серед останніх робіт варто відзначити такі знакові проєкти, як гранд опера «Nero» (2019), PhD-опера «Про що мовчить Заратустра» (2021), Re:post-опера LE на слова Лесі Українки (2021), опера-реквієм «Мистецтво миру. Іов» (2018) для препарованого рояля, віолончелі, ударних та голосів, а також епатажна опера-цирк «Вавилон». Парадоксально, але факт: попри свої радикальні експерименти з формою та змістом, Nova Opera залишається зрозумілою навіть для непередбаченого глядача. Їхні музичні перформанси, що базуються на мінімалістичних стилях з домішками джазу й блюзу, вражають своєю глибиною та оригінальністю. Навіть використання

препарованих інструментів звучить у них напрочуд органічно та нетривіально.

Експресивністю та оригінальністю вирізняється музична мова опер Максима Коломійця. «Esenbaum» («Осокорє», 2018) та «Ніч» (2020). Це не просто опери, це роздуми про пам'ять, ідентичність та місце людини в історії. Опера «Ніч», зокрема, цікава тим, як вона переосмислює відому пісню М. Лисенка «Ніч яка місячна», перетворюючи її на потужний символ національної колективної пам'яті та ідентичності. Ця пісня стає в опері справжнім головним героєм, що створює, за висловом диригента Луїджі Гаджеро, «острів ритуального плину Часу» (Гаджеро, 2020).

Помітною постаттю серед новаторів оперного мистецтва є Алла Загайкевич. Її опера «Вишиваний. Король України» (2021) на лібрето С. Жадана – знакова подія в сучасній українській музиці. Твір для солістів, хору, оркестру та електроніки складається з двох дій та вирізняється оригінальним поєднанням музичних стилів.

Справжнім одкровенням 2021 року стала опера-міф «Ukraine – Terra Incognita» Марії Олійник та Уляни Горбачевської, присвячена пам'яті Василя Сліпака. Цей унікальний проєкт, що поєднав народне багатоголосся з фрі-джазом, симфонічною музикою, сучасною хореографією, абстрактним живописом, відеоартом та футурофолковими костюмами, став справжнім проривом в українському музичному театрі. «Ukraine – Terra Incognita» – це не просто опера, це синтез мистецтв, де кожен елемент відіграє свою роль у створенні цілісного та емоційно насиченого дійства.

Сучасна опера – це поле для сміливих експериментів та новаторських пошуків. Композитори та режисери, як справжні алхіміки, змішують різні інгредієнти – музику, театр, візуальне мистецтво, електронні звуки, створюючи унікальні та неповторні вистави. Імпровізація стає їхнім творчим кредо, універсальність виконавців – інструментом, а візуальні ефекти – магією.

Наступна жанрова дифузія в сучасній українській опері полягає в наближенні «високої» опери до маскультури в жанрах мюзиклу, рок-опери та класичного кросовера. Ці жанри, народжені в Україні в 70-х роках ХХ століття, переживають період активного становлення та «кристалізації», постійно еволюціонуючи та набуваючи нових форм. На світовій музичній сцені мюзикл та рок-опера часто сприймають як жанри легкого, розважального змісту. Проте українські композитори йдуть своїм шляхом, звертаючись до цього жанру в контексті «серйозного» мистецтва, використовуючи в них історичну тематику: «Ярослав Мудрий» (2009) та «Адам і Єва» С. Бедусенка, «Полуденна ніч» В. Хала Ігоревім», «Цар Ірод» І. Поклада та інші.

Серед плеяди молодих українських композиторів, що сміливо досліджують жанри мюзиклу та рок-опери, Олексій Коломійцев вирізняється

своєю творчою багатогранністю та схильністю до експериментів. Його доробок уражає жанровим розмаїттям: «рок-новела під місяцем» (за визначенням композитора) «Вівісекція» (2007), рок-опера «Леон Асторга на прізвисько Керубіно», кавер-версія однойменного мюзиклу Г. Гладкова «Трубадур і його друзі» (2008), мюзикл «Фемінізм по-українськи» (за п'єсою Г. Квітки-Основ'яненка), мюзикл «Пригоди Мюнхгаузена на Україні», фольк-мюзикл «Дівка» за мотивами п'єси І. Котляревського «Наталка-Полтавка», лайтопера «Легенда про Тараса» за мотивами повісті М. Гоголя «Тарас Бульба», лайтопера «Марія Стюарт» (власне лібрето, 2012), український мюзикл «Dіvka». Коломійцев не боїться поєднувати різні музичні стилі та напрями, створюючи унікальні й неповторні твори.

Яскравим представником утілення «класичного» мюзиклу та рок-опери є одеський автор Євген Лапейко. Засновник власного театру – «Одеського театру рок-опери Є. Лапейка». Йому належать такі проєкти: «Ромео і Джульєтта» (2002), мюзикл на 2 дії «Вій» (2005), «Пеплі Довгапанчоха», «Казка про мертву царівну та сімох богатирів», «Нитка Аріадни».

У контексті сучасного розвитку жанру рок-опери, особливої уваги заслуговує твір «Тарас Бульба» Дмитра та Сергія Радзецьких, концертна прем'єра якого відбулася у 2021 році. Ця рок-опера вирізняється оригінальною інтерпретацією класичного сюжету М. Гоголя, актуалізуючи його та переносючи дію в історичний контекст подій 2013–2016 років в Україні. Автори пропонують глядачам не просто історію про козацтво, а алегоричну розповідь про сучасність, порушуючи питання національної ідентичності та історичного вибору. Музична тканина рок-опери «Тарас Бульба» Дмитра та Сергія Радзецьких є цікавим поєднанням різних стилістичних елементів. Провідна роль у музичному супроводі відведена рок-бенду, що підкреслює жанрову належність твору. Проте автори не обмежуються лише рок-звучанням, залучаючи до оркестру класичні інструменти симфонічного оркестру та автентичні народні інструменти, як-от колісна ліра, дудук, тилинка, дидик, волинка тощо. Таке поєднання створює унікальне звукове забарвлення та розширює жанрові межі рок-опери.

Класичний кросовер – це своєрідний міст між елітарним та масовим мистецтвом. Він відчиняє двері академічного репертуару для широкої аудиторії, демократизуючи класичну музику та роблячи її доступною для кожного. Кросовер, як правило, базується на методах полістилістики, поєднуючи різноманітні елементи – жанрові, стилістичні, стильові – у єдине ціле. Це може відбуватися шляхом «сплаву» різноманітних компонентів, цитування або колажного поєднання матеріалу.

Яскравим прикладом зацікавленості кросовером в Україні є творчість співачки Аріни Домські. Її унікальне «Опера-шоу» – це справжній прорив у світі

музичного мистецтва. У січні 2018 року в Дубаї Аріна була удостоєна престижної премії Dubai Diafa Awards за популяризацію класичної музики у світі. Її музичний стиль – це оригінальний сплав диско, репу, електронної музики, хаусу та попмузики. Виразна та яскрава аудіовізуалізація в поєднанні з незвичайними костюмами й декораціями створюють неповторну атмосферу кожного номера.

Оригінальний розвиток кросовера в Україні демонструє творчість проекту «Лафеста». Їхнє самопозиціонування як «модерн-попопера» або «сучасна електронна лаунжопера» вже говорить про новаторський підхід до музики. «Лафеста» сміливо змішує різні стилі та жанри – попперу, джаз, електролаунж, етніку та інші, створюючи унікальне звукове полотно, яке поєднує голос солістки, ліричного сопрано Ольги Куксенко, за сумісництвом – авторки текстів та вокальних мелодій лаунжопера.

Сучасні українські композитори по-своєму трансформують жанри рок-опери та мюзиклу, створюючи унікальні та неповторні твори. Аналізуючи їх роботи, можна виокремити кілька спільних рис: опора на національний складник, широке використання фольклорних елементів, поєднання оркестру з електронною музикою, розмаїття сюжетів, серед яких трапляються як історичні, так і ліричні та драматичні теми. Звичайно, національний складник не є обов'язковим для всіх авторів, але його роль важко переоцінити в контексті розвитку сучасного українського музичного театру.

У сфері сучасної української опери ХХІ століття особливої уваги заслуговує розвиток жанру дитячої опери. На початку третього тисячоліття цей напрям набуває дедалі більшого значення, перетворившись з окремих творчих ініціатив на важливий складник музично-театрального життя країни. У ХХІ столітті українська дитяча опера розвивається у двох різних напрямках. Одні композитори, як-от М. Волинський та Є. Карпенко, звертаються до національних джерел, популяризуючи українську народну творчість. Їхні твори є своєрідним продовженням традицій, започаткованих М. Лисенком та К. Стеценком. Інші ж композитори, як-от Б. Севастьянов, Ю. Шевченко та Р. Смоляр, прагнуть осучаснити та європеїзувати дитячу оперу, беручи за основу сюжетів відомі казки європейських літераторів. Цей поділ на два напрями свідчить про багатогранність та динамічний розвиток жанру дитячої опери в сучасній Україні.

Надзвичайно цікавими є творчі пошуки в жанрі дитячої музично-театральної творчості композиторів нової генерації. До них належить, зокрема, Б. Севастьянов з мюзиклом-фентезі «Хроніки Нарнії. Таємниця Пасхального коду» та мюзиклом «Піноккія» (2023). Мюзикли Б. Севастьянова надзвичайно ефектні та атмосферні, водночас доступні для дитячого та підліткового сприйняття.

В українському музично-театральному просторі для дітей яскраво вирізняються опери «Червона Шапочка» Р. Смоляра, «Король Дроздобород» та «Кіт у чоботях» Ю. Шевченка.

Проаналізувавши різнопланові сучасні українські опери для дітей, можна сформувати деякі їх типові ознаки: сюжет з виховним потенціалом; характерна різноплановість тем лібрето: казки, байки, історичні, фантастичні сюжети, морські, космічні пригоди з відповідними образами; чіткий поділ на контрастні образні сфери персонажів; музична драматургія дитячих опер ґрунтується на наспівних мелодіях, які легко відтворюються й запам'ятовуються; активність розвитку музично-сценічної дії; використання лейттем та лейтмотивів; перевага побутових танців у балетних сценах опер; зближення оперного жанру з мюзиклом.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Сучасна українська опера ХХІ століття переживає період активного розвитку та жанрового експериментування. Її характерними рисами є:

- трансформація традиційних жанрів: композитори активно поєднують класичні форми із сучасними музичними стилями (джаз, рок, електроніка), створюючи нові, гібридні жанри;
- розширення тематичного спектра: звернення до історичних, фантастичних, ліричних, драматичних і біблійних сюжетів, а також до національної тематики та фольклору;
- експериментальний пошук: створення новаторських синтетичних жанрів, як-от опера-реквієм, опера-цирк, сон-опера, та використання нетрадиційних засобів виразності (препаровані інструменти, відеоарт, перформанс);
- діалог з маскультурою: наближення «високого» оперного жанру до маскультури через мюзикл, рок-оперу та класичний кросовер;
- розвиток дитячої опери: виокремлення дитячої опери в окремий напрям, що характеризується виховним потенціалом, різноманітністю сюжетів, мелодійністю та зближенням з мюзиклом.

Сучасна українська опера є динамічним та багатогранним явищем, що відображає культурні тенденції епохи й сприяє збагаченню національного музичного мистецтва. Проведене дослідження жанрового розмаїття сучасної української опери ХХІ століття створює широкі перспективи для подальших наукових розвідок, як-от інтердисциплінарні дослідження, поглиблені музикознавчі дослідження та вивчення впливу соціокультурного контексту на стилістику й жанрове розмаїття сучасної української опери.

ЛІТЕРАТУРА

- Вовкун, В. (2020). Тенденції сучасної режисури в оперному мистецтві України. *Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць*, 37, 207–211.
- Гаджеро, Л. (2020). *Ідентичність і пам'ять: кілька думок про оперу «Ніч»*. URL: https://lb.ua/culture/2020/10/08/467677_identichnist_i_pamyat_kilka_dumok.html
- Драч, І. (2013). Оперний ландшафт сучасної Європи. *Часопис нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського*, 3, 149–152.
- Іваницька, Я. (2008). *Оперний спектакль як семіотичний об'єкт*. (Автореф. дис. канд. мист.). Національна музична академія України. Київ.

Ізваріна, О. (2013). *Оперне мистецтво як феномен української художньої культури 60-х років XIX – першої третини XX століття: історичні аспекти*. (Дис. докт. мист.). Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. Київ.

Кияновська, Л. (2010). Опера як ринок: вистава як маркетинговий хід. *Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. Сучасний оперний театр і проблеми оперознавства*, 89, 47–57.

Кузьміна, О. (2019). *Жанрова своєрідність дитячої опери в композиторській практиці XX – початку XXI століття*. (Дис. канд. мист.). Харківський національний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського. Харків.

Кулієва, А. (2020). Виконавський синтез як творчий метод одеської вокальної школи. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 2, 198–202.

Лі Чжицао (2023). *Музично-виконавська діяльність Пласідо Домінго як синергійний феномен*. (Дис. докт. філософії). ОНМА ім. А. В. Нежданової. Одеса.

Ло Шунькай, Вороновська О.В. (2024). Сучасне сприйняття оперного мистецтва: багатогранність та контрасти. *Інноваційна педагогіка*, 70 (1), 44–47.

Лю Шитін, (2021). *Стильові парадигми сучасної оперної творчості: вокально-виконавський підхід*. (Дис. докт. філософії). ОНМА ім. А. В. Нежданової. Одеса.

Манько, С. (2012). Мюзикл і рок-опера в українському соціокультурному просторі. *Культура України*, 39, 11–14.

Мозгальова, Н. (2011). Дитячі опери українських композиторів в практиці інструментально-виконавської підготовки вчителів музики. *Вісник ЗНУ: збірник наукових статей. Педагогічні науки*, 1 (12), 80–83.

Муравіцька, С. (2021). Класичний кросовер у сучасному музичному просторі України. *Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць*, 39, 179–183.

Погребняк, О. (2014). Опера як синтетичний жанр мистецтва. *Філософія. Культурологія. Політологія. Соціологія*, 27 (66), 194–199.

Романец, Д. (2020). *Розвиток жанру дитячої опери у творчості українських композиторів кінця XX – початку XXI ст.* Матеріали IV міжнар. наук. конф. молодих вчених, аспірантів та магістрів. Київ: НАКККіМ.

Сакало, О. (2002). Опера як текст своєї історичної доби. *Українське мистецтвознавство: наук.-метод. збірник НМАУ імені П. І. Чайковського*, 31, 305–317.

Соломонова, О. (2021). Інтерпретаційні стратегії сучасного музично-театрального мистецтва: тенденції, фактори. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*, 131, 104–120.

Сунь Сіжань (2023). Оперні семантими як парадигматичне текстове явище у європейській музиці XIX – XX століть. *Музичне мистецтво і культура*, 39, 118–130.

Чень Сяо (2021). Образна поетика європейської опери як класичний феномен: музично-інтерпретаційний аспект». (Дис. докт. філософії). ОНМА ім. А.В.Нежданової. Одеса.

Черкашина-Губаренко, М. (2015). Оперний театр у мінливому часопросторі. Харків : Акта.

Berehova, O., Volkov, S. (2020). Modern Opera of the Late 20th- Early 21st Centuries: World Trends and Ukrainian Realities. *Journal of History Culture and Art Research*, 9(4), 217–235.

Putiatytska, O.; Sakalo, O.; Artemieva V.; Shchurytsia, D.; Yakymchuk, O. (2024). The Emergent Properties of the Opera Genre in the Contemporary Musical Context. *Música Hodié, Goiânia*, 24.

REFERENCES

Vovkun, V. (2020). Tendentsiyi suchasnoyi rezhysury v opernomu mystetstvi Ukrayiny [Trends of modern directing in the opera art of Ukraine], *Mystetstvoznavchi zapysky: zb. nauk. prats - Art history notes: coll. of science works*, 37, 207–211. [in Ukrainian].

Hadzhero, L. (2020). Identychnist i pam'yat: kilka dumok pro operu «Nich» [Identity and memory: some thoughts about the opera "Night"]. Retrieved from https://lb.ua/culture/2020/10/08/467677_identichnist_i_pamyat_kilka_dumok.html

Drach, I. (2013). Opernyy landshaft suchasnoyi Yevropy [Opera landscape of modern Europe], *Chasopys nats. muz. akad. Ukrayiny im. P. Chaykovskoho - Magazine of the National music Acad. of Ukraine named after P. Tchaikovsky*, 3, 149–152.

Ivanyts'ka, YA. (2008). Opernyy spektakl yak semiotychnyy obyekt [Opera performance as a semiotic object] (Avtoref. dys. kand. myst.). *Natsional'na muzychna akademiya Ukrayiny - National Music Academy of Ukraine*. Kyiv.

Izvarina, O. (2013). Operne mystetstvo yak fenomen ukrajinskoyi khudozhnoyi kultury 60-kh rokiv XIX – pershoyi tretyny KHKH stolittya: istorychni aspekty [Opera art as a phenomenon of Ukrainian artistic culture of the 1960s - the first third of the 20th century: historical aspects], (Dys. dokt. myst.). Nats. akad. keriv. kadriv kul'tury i mystetstv - National Acad. led personnel of culture and arts. Kyiv.

Kyyanovska, L. (2010). Opera yak rynok: vystava yak marketynhovyy khid [Opera as a market: performance as a marketing ploy], *Naukovyy visnyk NMAU im. P.I. Chaykovsk'oho. Suchasnyy opernyy teatr i problemy operознавства - Scientific Bulletin of the NMAU named after P.I. Tchaikovsky. Modern Opera Theater and Problems of Opera Studies*, 89, 47–57.

Kuzmina, O. (2019). Zhanrova svoyeridnist dytyachoy opery v kompozytorskiy praktytsi XX – pochatku XXI stolittya [Genre originality of children's opera in composer practice of the 20th - early 21st centuries], (Dys. kand. myst.). Kharkivskyy natsionalnyy universytet mystetstv im. I. P. Kotlyarevs'koho - Kharkiv National University of Arts named after AND. P. Kotlyarevsky. Kharkiv.

Kuliyeva, A. (2020). Vykonavskyy syntez yak tvorchyiy metod odeskoyi vokalnoyi shkoly [Performance synthesis as a creative method of the Odessa vocal school], *Visnyk Natsional'noyi akademiyi kerivnykh kadriv kul'tury i mystetstv - Bulletin of the National Academy of Managerial Personnel of Culture and Arts*, 2, 198-202.

Li Chzhychao. Muzychno-vykonavs'ka diyal'nist' Placido Dominho yak synerhiynnyy fenomen [Plácido Domingo's musical performance as a synergistic phenomenon], (Dys. dokt. filosofiyi). ONMA im. A.V.Nezhdanovoyi - ONMA named after A.V. Nezhdanova. Odessa.

Lo Shunkay, & Voronovska, O.V. (2024). Suchasne spryynyattya opernoho mystetstva: bahatohrannist ta kontrasty [Modern perception of opera art: multifacetedness and contrasts], *Innovatsiyna pedahohika - Innovative pedagogy*, 70 (1), 44-47.

Lyu Shytin, (2021). Stylovi paradyhmy suchasnoyi opernoyi tvorchosti: vokalno-vykonavskyy pidkhid [Stylistic paradigms of modern opera creativity: a vocal-performance approach], (Dys. dokt. filosofiyi). ONMA im. A.V.Nezhdanovoyi - ONMA named after A.V. Nezhdanova. Odessa.

Manko, S. (2012). Myuzykl i rok-opera v ukrajins'komu sotsiokul'turnomu prostori [Musical and rock opera in the Ukrainian socio-cultural space], *Kul'tura Ukrayiny - Culture of Ukraine*, 39, 11–14.

Mozhal'ova, N. (2011). Dytyachi opery ukrayinskykh kompozytoriv v praktytsi instrumentalno-vykonavskoyi pidhotovky vchyteliv muzyky [Children's operas by Ukrainian composers in the practice of instrumental and performance training of music teachers], *Visnyk ZNU: zbirnyk naukovykh statey. Pedagogichni nauky - Bulletin of ZNU: a collection of scientific articles. Pedagogical Sciences*, 1 (12), 80–83.

Muravits'ka, S. (2021). Klasychnyy krossover u suchasnomu muzychnomu prostori Ukrainy [A classic crossover in the modern musical space of Ukraine], *Mystetstvoznachchi zapysky: zb. nauk. prats' – Art history notes: coll. of science works*, 39, 179–183.

Pohrebnyak, O. (2014). Opera yak syntetychnyy zhanr mystetstva [Opera as a synthetic genre of art], *Filosofiya. Kulturolohiya. Politolohiya. Sotsiolohiya - Philosophy. Culturology. Political science. Sociology*, 27 (66), 194–199.

Romanets, D. (2020). Rozvytok zhanru dytyachoyi opery u tvorchosti ukrayinskykh kompozytoriv kintsya XX – pochatu XXI st [The development of the genre of children's opera in the work of Ukrainian composers of the late 20th - early 21st centuries], *Materialy IV mizhnar. nauk. konf. molodykh vchenykh, aspirantiv ta mahistriv – Materials IV International of science conf. young scientists, postgraduates and masters*. Kyiv: NAKKKiM.

Sakalo, O. (2002). Opera yak tekst svoeyi istorichnoyi doby [Opera as a text of its historical era], *Ukrayinske mystetstvoznavstvo: nauk.-metod. zbirnyk NMAU imeni P. I. Chaykovskoho – Ukrainian art history: science and method. collection of NMAU named after P. I. Tchaikovsky*, 31, 305–317.

Solomonova, O. (2021). Interpretatsiyni stratehiyi suchasnoho muzychno-teatral'noho mystetstva: tendentsiyi, factory [Interpretive strategies of modern music and theater art: trends, factors], *Naukovyy visnyk Natsional'noyi muzychnoyi akademiyi Ukrainy imeni P. I. Chaykovskoho – Scientific Bulletin of the National Music Academy of Ukraine named after P. I. Tchaikovsky*, 131, 104–120.

Sun Sizhan (2023). Operni semantemy yak paradyhmatychno tekstove yavlyshche u yevropeys'kiy muzytsi XIX – XX stolit' [Opera semantics as a paradigmatic textual phenomenon in European music of the 19th and 20th centuries], *Muzychne mystetstvo i kul'tura - Musical Art and Culture*, 39, 118–130.

Chen Syao (2021). Obrazna poetyka yevropeys'koyi opery yak klasychnyy fenomen: muzychno-interpretatyvnyy aspekt [Figurative poetics of European opera as a classical phenomenon: musical-interpretive aspect], (Dys. dokt. filosofiyi). ONMA im. A.V.Nezhdanovoyi – ONMA named after A.V. Nezhdanova. Odesa.

Cherkashyna-Hubarenko, M. (2015). Opernyy teatr u minlyvomu chasoprostori [Opera theater in changing space and time], Kharkiv : Akta.

Berehova, O., & Volkov, S. (2020). Modern Opera of the Late 20th- Early 21st Centuries: World Trends and Ukrainian Realities. *Journal of History Culture and Art Research*, 9(4), 217–235.

Putiatytska, O., Sakalo, O., Artemieva V., Shchyrytsia, D., & Yakymchuk, O. (2024). The Emergent Properties of the Opera Genre in the Contemporary Musical Context. *Música Hodie, Goiânia*, 24.

Modern Ukrainian opera: from genre traditions to newest experiments

Olga Volodymyrivna Voronovska
Candidate of Art,
Associate Professor at the Department
of Musical Art and Choreography
The State Institution "South Ukrainian
National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky"

The article examines the transformation of modern Ukrainian opera in the context of its evolution from classical genre forms to modern experimental genres. The purpose of the work is to identify and analyze the unique genre-style concepts of Ukrainian opera of the 21st century and to determine the typological features of each opera genre. The research methodology is based on a combination of the genre-style method, which determines the analysis of selected works in order to determine the general trends in the development of modern Ukrainian opera, and the comparative method, which allows comparing works of the same genre, in order to generalize its typological features. Scientific novelty. For the first time in Ukrainian musicology, a comprehensive study of the genre diversity of Ukrainian opera of the 21st century was conducted, which made it possible to identify new trends and directions of development, as well as determine the place of Ukrainian opera in the context of world musical culture.

Outstanding modern Ukrainian operas are systematized according to genre and style features. In the coordinate system of academic opera, opera works are arranged according to the plot component: historical operas, fantastic and fairy-tale works, operas on mystical subjects, lyrical and lyrical domestic operas. Common features of the musical and rock opera genres, as an integral component of the musical and theatrical reality of contemporary Ukrainian art, are identified. The characteristic features of innovative opera are studied – improvisation, versatility of performers, close connection with the visual component, use of electronic music and "prepared" instruments. The stages of development and typological features of the modern genre of opera for children in Ukraine are outlined.

It was concluded that active experiments with genres, the combination of traditional Ukrainian music with elements of other cultures, the use of modern technologies – all this testifies to the dynamic development of Ukrainian opera. Opera becomes not only an artistic phenomenon, but also an important tool of national identification and formation of civic consciousness.

Keywords: opera, modern opera, Ukrainian opera art, opera genre, innovative opera, children's opera.